

*Milí spolučtenáři,
věřím, že ani Vás horké letní dny nesežehly, neudolaly a nepřidusnily (dusna byla snad rekordní) a máte chuť nahlédnout pod pokličku aktuálního dění v okruhu Památníku písemnictví na Moravě. Ani my jsme v létě nezaháleli. Spolu s několika marmeládami do spíží se nám podařilo přiřadit do sbírkového depozitáře Památníku pořádnou porci zpracovaných plodů naší odborné činnosti. Například celý fond spojený se jménem humoristy Miroslava Skály (6. 4. 1924 – 24. 2. 1989) dostal v červenci takzvanou druhostupňovou dokumentaci. Každý z bezmála tisíce předmětů (kupříkladu dopis, scénář, rukopis...) tak dnes má nejen svou kartu s vyčerpávajícím popisem, novým evidenčním číslem a ve většině případů je ještě doplněna o sken či snímek. Vedle papírové muzejní evidence však tyto doklady pochopitelně dostaly nejprve elektronickou podobu. Ta se záhy stane součástí centrální všemuzejní tuzemské evidence (CES) zaštitěné ministerstvem. Jejím prostřednictvím budou moci s námi pořízenými daty pracovat také ostatní kolegové literární badatelé, historici, redaktoři, editoři nebo scénáristé. Samotné sbírkové předměty nyní už čekají, uloženy v nekyselých obalech a archivních krabicích v depozitních regálech, na svá příští vystoupení ze stínu. Například v podobě výstavy, odborné stati či publikace, časopiseckého článku nebo zcela nového uvedení na televizní obrazovku, rozhlasové vlny případně na divadelní jeviště. Spolu s Vámi, doufám, se na takovou chvíli už moc těším.
Příjemné čtení a nejen Literky Vám přeje Libor Kalina*

Věra Sládková

Něha

Někdy za noci v samotě
něha, kterou's mi věnoval vystupuje
jak horká pára ze mne,
jsou to jen její přízraky, vím,
neboť je to něha už minulá,
už dávno vydaná,
ale já hned
jak Egypťanka chřestící barevným svým límcem
nad prázdnými džbány
krmím to stínové hrdlo holubice

a vše se navrací.

3 otázky pro Aleše Flídra

Čím se aktuálně zabýváte?

Průběžně se věnuji badatelské činnosti v oblasti středověkých dějin českých zemí, mediální archeologii a středověkému umění střední Evropy. Konkrétně se jedná o sakrální a monastickou architekturu románské a raně gotické doby na Moravě, a to na základě jak archivních pramenů, tak stavebně historických i archeologických výzkumů. Svůj zájem směřuji především na moravské cisterciácké kláštery, areál Porta coeli v Předklášteří u Tišnova je mou takřka srdeční záležitostí, vedle tohoto velkého úkolu ale studuji i celou řadu drobnějších staveb, jež jsou neméně důležité pro vývoj moravské architektury (např. středověké kostely v Dolních Loučkách, Blansku, Vranově nad Dyjí či Velkém Meziříčí).

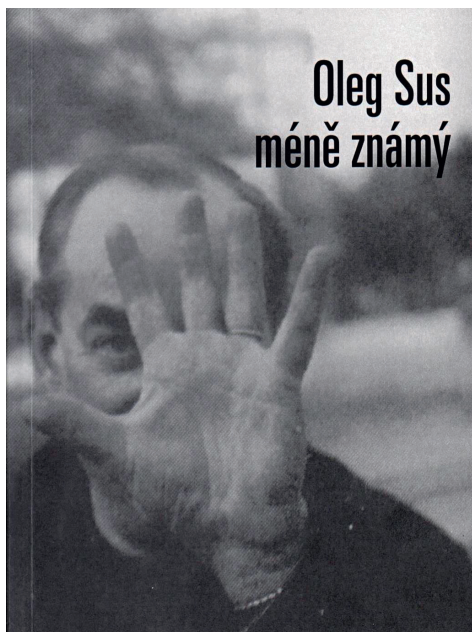
Oblíbená kniha?

Většinu mého času zabírá Knihovna Semináře dějin umění, již mám na Filozofické fakultě MU v opatrování. Z tohoto úhlu i z výše uvedené badatelské činnosti vyplývá, že více obracím stránky v odborných knihách či časopisech. Tím pádem mezi mé nejčtenější autory patří Anežka Merhautová, Jiří Kuthan, Bohumil Samek, Miroslav Plaček či Dalibor Prix. Vedle toho však rád otevířu i krásnou literaturu, z českých autorů například od Jiřího Muchy, ze zahraničních pak od Gabriela Garcíe Márqueze. V básnické tvorbě se nejraději začtu do prokletých básníků či autorů ovlivněných poetismem. Zbylý čas pak trávím na cestách, ať již po uměleckých výstavách či stojící i zaniklé architektuře.

Jaké téma jste zvolil pro nejbližší StřeDění? (PPM 20. 9. v 17.00 hodin)

V přednášce se chci věnovat středověké podobě rajhradského kláštera. Jeho počátky jsou zastřeny oparem staletí, neznáme přesná data, dodnes se vedou spory o původní funkci či podobu zdejší řeholní komunity. Ve stejné situaci se ocitneme při stavebním průzkumu. Uvnitř prastarých valů se dnes tyčí věže a štíty barokního kostela a konventu, jež stojí na základech středověkého areálu. Ten byl s největší pravděpodobností velmi dlouho dřevěný, do kamene byl klášter přestavěn zřejmě až v první polovině 13. století. O jeho tehdejší podobě lze spekulovat nad plány klášterního kostela, ty však vznikly až v pozdější době, podobně tak nad několika dochovanými kamenými články. Obojí přináší spíše další otázky, než odpovědi...

Host z domu Oleg Sus

Výstava Host do domu – Sen o svobodě upozornila v roce 2015 na odkaz legendárního brněnského titulu. Jeho společenský vliv stál na konfrontaci literatury s aktuální občanskou i politickou praxí. Vůdčí kritickou osobností v jeho redakčním kruhu byl estetik Oleg Sus, docent MU, který souběžně působil v časopisech Index, Věda a život a Estetika. Výsek ze Susova prostoru v Hostu do domu, konkrétně v jeho 15. ročníku (1968) přináší titul **Oleg Sus méně známý (A stejně neúprosný)**, Tribun EU, Brno 2017, 92 stran. Vybral, sestavil a vydal vlastním nákladem Susův editor a žák doc. PhDr. Ladislav Soldán, CSc., literární a divadelní historik a kritik, spjatý mimo jiné s Ústavem pro českou literaturu AV ČR a Ústavem bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity v Opavě.

Nejnovější se Soldánových počínů zahrnuje Susův životopis, bibliografii, ediční poznámku a obsáhlý doslov. Zde vyvozuje, jak kritický rozměr přesahuje z oblasti literatury do sféry filozofické a estetické. Mimo jiné i zásluhou drobnějších Susových textů, podepsaných pseudonymy, jež hrály nemalou roli v kritickém postižení kulturně politické situace. Soldán zdůrazňuje, že právě tyto texty, často bleskově formulované, úderné a susovsky zaměřené na místa nejvíce bolavá - „padni komu padni“- přispěly k tomu, proč se stal po roce 1970 málem jedním z úhlavních nepřátel komunistického režimu. S nikoli krátkým odstupem od Susovy předčasné smrti před 45 lety umělecká kritika stále postrádá, jak konstatovala i brněnská konference Umělecká kritika versus reklama, jednoznačně formulovaná pravidla. Stále také chybí shrnutí důležité součástí Susova myšlenkového odkazu, zhodnocení jeho kritické metody. Výběr Ladislava Soldána proto představuje podnětný příspěvek do diskurzu o místě a úloze umělecké kritiky.

Poezie na křídlech vzpomínek

V pořadí 46. literární pořad Slova mají křídla s titulem Kainar 100 naplnil večer 20. července Pelleovu vilu v Praze Bubenči. Lubor Falteisek a Dušan Spáčil besedovali s Liborem Kalinou, kurátorem rajhradské výstavy Josef Kainar 1917 – 1971 a zpěvákem Michalem Prokopem. Verše recitovala básnířka Eva Hrubá, živou interpretací klasických i současných blues přispěl jazzman Aleš Faix. Moravský host se uvedl několika zajímavostmi z autorova života, konkrétně z jeho brněnského působení a představil výstavu Památníku písemnictví na Moravě. Michal Prokop hovořil o svém objevování Kainara. K vrcholům večera patřily jeho vzpomínky na spolupráci na albu Město ER skupiny Framus Five, které se v minulém roce dočkalo po pětáctičetiletém koncertním uvedení. Bezmála stovce přítomných utkvěl v paměti zejména Prokopův příběh o Kainarově kytáře, kterou dostal darem coby ministr. Škoda, že ji po neblahých

zkušenostech s muzejníky odmítnul zapůjčit do Rajhradu. Hlavní hosty doplnil vyprávěním také fotograf Vladimír Vácha, jehož básníkovy portréty, vystavené na zdech okolo, dokreslily atmosféru vzpomínkového večera na půdě Památníku národního písemnictví. (lik)

Nezapomeň, že láska má Tě všude provázet bude

Věta z nadpisu se nachází v památníčku spisovatelky a básnířky Věry Sládkové, podle jejíhož námětu vznikl slavný seriál Vlak dětství a naděje. Autorkou uvedených slov je teta Anna, žena, která se stala náhradní matkou malé dívky jak v životě Věry Sládkové, tak i na obrazovce. Osudy osmiletého děvčátka v novele Poslední vlak z Frývaldova se prolínají s těmi životními. A tak při listování památníčkem z roku 1936 nalezneme i čistě německá jména. Frývaldov, dnes Jeseník, kde Sládkovi žili, byl pohraničím. Kdo mohl tušit, že do dvou let dojde k odsunu českého obyvatelstva a zabrání Sudet. Původní souznění Čechů

a Němců přestalo fungovat. Nikoli černobíle, jak o tom ostatně píše i Sládková. Na stejná místa se bude z poválečného Brna vracet, a to i v triptychu, který je dále složen z novel Pluky zla a Dítě svoboděny – souborně nazváno Malý muž a velká žena. Zmíněný památníček obsahuje nejen příspěvky přítelkyň, ale i spolužáků a především Věřčiných učitelů. Stal se cenným dokladem předválečné idylky příhraničního městečka a spolu s množstvím milých vzkazů a obrázků tvoří nedílnou součást dívčího světa. Od 60. let se v autobiografických povídkách Sládková k těmto časům navrací, a je to povedené čtení. Mnohým z nás utkvěla v paměti dvojice Josef Pumpmlě (Stanislav Zindulka) a teta Anna (Helena Růžičková) s úslovím: „Na tragickej život jsem já pes.“ (jk)

Pohádková krása Zlatovlásky

Pokud zavítáte do Památníku písemnictví na Moravě, nelze nyní přehlédnout tři větší loutky Krále, Jiříka a Rusovlásky ve výstavě Josef Kainar (1917-1971). Pocházejí z dnes již legendárního představení Zlatovlásky, které hrálo Loutkové divadlo Radost v Brně (premiéra 2. 12. 1964). Jednalo se právě o Kainarovu Zlatovlásku, kterou napsal pro divadlo, v jehož čele tehdy působila básníková žena Pavla. Zlatovláška je pohádkou se všemi pravými vlastnostmi našich pohádek – dobro vítězí nad zlem, vystupují zde králové a princezny, mluví zvířata a působí kouzla a čáry. V režii Jiřího Jaroše se výpravu ujal výtvarník Jiří Pitr. Velmi originálně pojal divadelní prostor, zavěsil totiž nad schodiště kuželkovité fragmenty na točně. Hudbu Zdeňka Pololáníka nahrál orchestr Gustava Broma. Jak se píše na dobovém programu: „Naše představení Zlatovlásky vám nechce vypovědět jenom děj a myšlenku vítězství dobra nad zlem. Chceme

také, abyste dovedli slyšet umění hereckého přednesu, abyste uměli vidět ladnost pohybu loutek a krásu tvarů zaplňující jeviště. Chceme, abyste z představení vycítili vše, co je dobré a krásné, abyste později sami ve svém životě uměli dobré a krásné věci.“ Tato slova se beze zbytku naplnila. Svědčily o tom vyprodané sály i dosud živé vzpomínky tehdejších nadšených malých diváků. Díky loutkám se kousek oné pravé pohádkové krásy snad daří přenést i do rajhradské výstavy. (mš)

Zlaté časy české reklamy

Kdy a jak se stala reklama neodmyslitelnou součástí našich životů? Odpovědi i na další otázky nabízí výpravná publikace Zlaté časy české reklamy autorky Pavly Vošahlíkové (Karolinum 1999). Kniha sice již vyšla před několika lety, patří však stále mezi vyhledávané tituly. S řadou reprodukcí přibližuje českou reklamní tvorbu 19. - 20. století, zaznamenává vývoj od vývěsních štítů po výkladní skříně, od venkovních poutačů, novinových inzerátů až po firemní letáky, vizitky a prospekty. Zachycuje i odmítavý postoj k reklamě během staletí či naopak hledá pozitivní aspekty v rámci propagace služeb a prodeje zboží. Vychází z myšlenky „Dobré zboží se neprodává samo“. Právě tištěná reklama napomáhá a napomohla v průběhu let k velkému a úspěšnému rozvoji řady odvětví. Například módní průmysl patřil k jednomu z nejoblíbenějších. Dámská móda, konfekce pro ženy, krejčovské a módní salony či textilní závody sehrály důležitou roli ve vývoji reklamy, a to v celosvětovém měřítku.

Tento artikel se objevoval nejen na obřích poutačích, letáčích, nástěnných malbách na fasádách domů, ale také a zejména v novinách a časopisech. Právě nyní se rodí v Památníku výstava Móda v dobovém tisku – 20. a 30. let, inspirovaná reklamou a módou v časopisech i novinách. V podzimních dnech si ji milovníci dobrého vkusu jistě nenechají ujít. (mš)

Z dopisů...

Velmi milá a sametová slova do Památníku doputovala od příznivkyně našeho muzea a noblesní dámy, brněnské historičky Mgr. Mileny Flodrové. Rádi se s nimi chlubíme čtenářům Literky:

„...nemohu ani jinak než s velkými díky za Literku Vám opět vyslovit uznání za to, jak se pečlivě staráte nejen o její vysokou úroveň, ale i o vše, co děláte a co podporujete. Začela jsem se do všech textů a bylo mi při to moc a moc dobře, protože jsem se ocitla v prostředí kultivovaném, přátelském, vzdělaném a podnikavém v tom nejlepším slova smyslu. Velice mne potěšily svou vysokou úrovní úryvky literárních prací oněch báječných mladých lidí a přeji jim, aby jim v životě

všechno vycházelo tak, jak si právem zasluhují. Žasnu nad bohatostí programů, jež připravujete a nad jejich rozmanitostí, potěšily mne i rozhovory se zajímavými lidmi o zajímavých věcech a jen je mi líto, že Vám nemohu přispět do sbírek žádaných uměleckých časopisů. Přeji Vám všem krásné léto, hodně příjemných zážitků a ještě moc a moc sil a energie k dalším takovýmto počínům.“
Milena Flodrová

Probíhající a připravované akce

22. 3. 2017–25. 2. 2018 Cyrilometodějský Velehrad

Putovní výstava Slováckého muzea v Uherském Hradišti, připravená k 1150. výročí příchodu Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu.

5. 4.–5. 11. 2017 Dobrodružství abecedy II.

Úspěšná interaktivní výstava loňského roku je opět přístupná pro rodiny s dětmi a školní kolektivy. Dětské návštěvníci jistě ocení možnost seznámit se s vývojem písma, napsat si text na mechanickém psacím stroji, zkusit si vytisknout některá slova v hlaholici nebo ověřit si právě získané znalosti vypracováním pracovních listů.

12. 4.–12. 11. 2017 Josef Kainar 1917 - 1971

Znamé i neznámé životní a tvůrčí osudy hudebníka, básníka, dramatika karikaturisty, kreslíře a autora písňových textů. Připomenutí odkazu moravského autora, který svůj um částečně podřídil dobovým ideálům.

19. 4.–12. 11. 2017 Říkadla a Zlatovláska

Interaktivní expozice pro předškoláky a malé školáky. Seznámení s sveselými verši, rýmy a pohádkovými motivy v tvorbě Josefa Kainara. Edukační program pro mateřské a základní školy, příměstské tábory a zájmové kroužky.

13. 9. 2017 17.00 hod. Středověký Rajhrad neviditelný...

Pokračování tradičního podvečerního StřeDění – setkávání s živou literaturou, tentokrát s Mgr. et Mgr. Alešem Flídreem, historikem umění FF MU. Námětem budou jeho výzkumu spjaté s pozapomenutou historií Rajhradu a benediktinského kláštera.